

է աղքատութիւն, խեղճութիւն, ուսումնասիրութեան միջոցներու պակասութիւն: Այս սակայն մեր պարտքն է յորդորել զամէնքը այնչափ ընթերցասէր ըլլալու, որ անով ինչուան ասարգելքներն ալ վերցունին կամ պակսին. իսկ թէ իրացընէ ընթերցասիրութիւնն ու ուսումնասիրութիւն մարդու աղքատութիւնը և խեղճութիւնը կը պակսեցընեն, ամէն օրուան փորձերով ալ յայտնի է, և աղէկը ան է որ մեր ազգը իր վրայ ալ հիմա աւելի պայծառ կը տեսնէ աս ճշմարտութիւնը, և կարօտ չէ երկայն յորդորանքներու: Բայց մը կար որ գրել կարդալը միայն եկեղեցականներու պահուած արհեստ մը կը կարծուէր. բայց հիմա աս կարծիքը գրեթէ վերցուած է. վասն զի ամէն մարդ գիտէ որ գիտութիւնը որ և իցէ մարդու արդար ժառանգութիւնն է, և ամէն մարդ պարտական է կրցածին չափ իր բանակասութիւնը ուսմամբ և գիտութեամբ կրթելու և օրէ օր՝ կատարելագործելու:

Բարոյական առաքանքներ:

ԱՅՍԱԿԸ չտեսած փոսիդ մէջ մի կոխեր, վասն զի խորութիւնը չես գիտեր. չճանցած մարդուդ հետ համարձակ մի վարուիր, վասն զի սրտին խորութիւնը չես գիտեր:

Ո՛ր և իցէ կենդանի կրնայ ճանչցուիլ մորթովը, ձեռովը, ու ցեղովը. միայն մարդուն աղէկութիւնը կամ գէշութիւնը իր առաքինութենէն ու մոլութենէն կը հասկըցուի. ոչ մազերէն, ոչ հագուստէն և ոչ նախնիքներէն:

Երբ ման մարդը կը սուլի, որ ամէն գործողութեան մէջ սկիզբն ու

վերջը՝ աջն ու ձախը առաջուց կը մտածէ. այսպիսին ինքիւ վրայ ոչ աղէկ կը խօսի ոչ գէշ, վասն զի գիտէ որ ինքզինքը գովելը փառամոլութիւն է, և ատենէ դուրս վար զարնելը անմտութիւն. խօսողին համար մեծ պակասութիւն, մտիկ ընողին ալ մեծ տանջանք:

Մարդ կայ որ իրեն մանր պակասութիւնները ամէնուն առջևը կը զուրցէ, որպէս զի հասկըցընէ թէ մեծ պակասութիւն չունի. ինքզինքը վար կը զարնէ՝ որպէս զի գովեստ լըսէ. սուտ խոնարհութեամբ իր փառասիրութիւնը կը յայտնէ, և անով ուրիշներուն վրայ տիրել կը ջանայ:

Երբ մարդը ամէն բան վար զարնէր, չէ նէ՝ շատ չարասիրտ կը լար. ամէն բանի ալ մէկէն չհաւնիր, չէ նէ շատ տղայամիտ ու ցած կը լար:

Շատ մարդ կայ որ ուրիշներու աւելի աղէկ գիտէ խորհուրդ տալ բան թէ իր անձին:

Ինկերութե մէջ գտնուողին գործքերը ամէնուն աչքին առջևն են. իսկ ան գործքերուն դատաւոր շատ անգամ գէտները և նախանձոտներն են. աս երկու տեսակ մարդիկն ալ ոչ արհամարհելու է, և ոչ խիստ մեծ բանի տեղ դնելու:

Ու կամ չէ մակբայը՝ լսողին շատ անգամ ծանր է, անոր համար ըսողին ալ ծանր պիտի ըլլայ. բայց երբեմն ոչ այդքան աղէկ է. Բեզմէ բան մը խնդրողին մէկէն ի մէկ չէ մըսեր. ատ լեզի դեղը անուշութեամբ ու քաղաքավարութեամբ բարեխառնէ. շատ անգամ ասով խնդիրքը կատարածի չափ կը լլաւ:

Ճշմարտասէր ու բարեսէր մարդուն ականջը երկու դուռ ունի. առջի դռնէն ընդունած լուրը կամ խօսքը երկրորդէն ներս չառնէր՝ ինչուան աղէկ մը չքննէ: